

LÄNSSTYRELSEN
HALLANDS LÄN

Yttrande

1 (6)

Datum
2023-06-20

Diarienummer
801-2537-2023

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70)

Beslut

Länsstyrelsen i Hallands län har fått SOU 2022:70 En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn för yttrande.

Länsstyrelsen lämnar härmed följande synpunkter på betänkandet.

Övergripande

Länsstyrelsen i Hallands län tillstyrker i stort utredningens förslag.

Länsstyrelserna ska enligt förslaget stödja och främja det regionala arbetet och samarbetet, vilket ligger helt i linje med de uppdrag som länsstyrelserna redan har.

Eftersom det föreslagna är ett stort och omfattande uppdrag krävs förutom en samordnartjänst även medel för att genomföra verksamhet. I uppdraget ingår att framställa och sprida informationsmaterial till barn och vuxna, men även för att tillgänglighets- och språkanpassa informationen. Därmed finns möjligheten att nå ut till fler grupper.

Förslaget om att knyta förslaget till förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor (MVK) är tveksamt eftersom det berör flera andra uppdrag med tvärsektoriella inslag som länsstyrelserna har, såsom exempelvis jämställdhet, brottsförebyggande och folkhälsouppdraget. Våld mot barn har en betydligt bredare omfattning än det arbete förordningen avser, och arbete riktat mot barn kräver även andra arbetsätt och åtgärder än arbete mot vuxna. Utredningen anser att strategin måste omfatta alla barn och alla former av våld som barn kan utsättas för, samt att barnet är i omedelbart fokus. Det talar för att ett uppdrag till länsstyrelserna bör knytas till en separat förordning, istället för ett tillägg i förordningen om arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

Folkhälsomyndigheten har visat på god förmåga till att se samhällsstrukturer och dess påverkan på ohälsa i olika former. Jämställdhetsmyndigheten har också en viktig roll i detta för att uppmärksamma problemen med maskulinitetsnormer och den ekonomiska ojämställdheten som orsak till våld.

Forskning visar att barn som bevittnar våld i hemmet i upp till 70 % av fallen själva blir utsatta för våld.

I målen för strategin betonas vikten av det förebyggande arbetet mot våld. Länsstyrelsen föreslår att det tidigt förebyggande arbetet prioriteras, dvs redan i förskolan då detta avser dels att förebygga våld och att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Viktigt i förebyggande syfte är att poängtera vikten av fortsatt föräldraskapsstöd i olika former, såväl generellt som riktat. Länsstyrelserna bör ånyo tilldelas uppdraget att sprida och verka för föräldraskapsstöd i samtliga län och till alla kommuner. Det är helt i linje med utredningens förslag att stärka barns villkor och det tidigt förebyggande arbetet.

Strategins fem mål

1. Våld mot barn ska förebyggas

Kunskapen om våld ska stärkas och även stödet till föräldrar och detta bör ingå i ett nationellt folkhälsoprogram vilket Socialstyrelsen föreslår. Länsstyrelserna har tidigare beskrivit att de kan nå vissa verksamheter inom skolan, främst elevhälsan eller enskilda engagerade medarbetare, men att det är svårare att nå ledningsnivån inom skolan. Mot denna bakgrund och med beaktande av den betydelsefulla roll som förskola och skola har i arbetet mot våld mot barn, understryks vikten av att länsstyrelserna i arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn når fram till förskolor och skolor inklusive ledningsnivån och arbetar för strategins genomförande där. Dessutom bör socialtjänsten bli mera tillgänglig och ett större fokus ska finnas inom det förebyggande arbetet.

Även idrottsrörelsen och andra frivilligorganisationer som vänder sig till barn och familjer bör arbeta våldsförebyggande. Inom dessa delar behövs en kunskapshöjning kring våldet och dess konsekvenser. Dessa organisationer når ut till stora grupper i samhället och bör således vara en hälsofrämjande arena för att minska riskfaktorer och stärka de skyddsfaktorer som finns.

Dessutom bör digitala möjligheter utvecklas för till exempel föräldrastöd, via befintliga kanaler såsom vårdguiden 1177.

2. Barns våldsutsatthet ska upptäckas

En ökad kunskap om våldet och dess konsekvenser för barn behöver stärkas inom förskola, skola och andra verksamheter där barn och föräldrar är i fokus. Detta kan ökas genom tydligare uppdrag till skolverksamheter att arbeta våldsförebyggande. Men även underlätta för länsstyrelserna att bidra till ökad kompetens inom förskola och skola avseende våldet och dess konsekvenser för barn.

Möjligen behövs återkommande information till ansvariga och personal inom förskola och skola kring den anmälningsplikt som finns enligt socialtjänstlagen, gällande barn som misstänks fara illa.

Vår bedömning är att det är viktigt att det finns tillgång till informationsmaterial anpassat för barn som verksamheter som möter barn kan använda sig av och sprida till målgruppen. Särskild hänsyn behöver tas till barn som löper förhöjd risk att bli utan information, exempelvis asylsökande eller nyanlända barn, barn som inte går i skolan samt barn i särskola. Mot bakgrund av detta bedömer vi att ett uppdrag bör ges till Brottsoffermyndigheten att säkerställa att det finns informationsmaterial riktat till barn om olika former av våld, dess skadeverkningar samt om vilken hjälp som finns att få.

3. Barn ska få det skydd och stöd samt den behandling de har rätt till

En självklarhet ska vara att barn får rätt stöd och hjälp i utsatta situationer under sin uppväxt. Men även inom detta område är samverkan mellan olika myndigheter och verksamheter av högsta vikt. Barn ska inte behöva ”falla mellan stolarna”, där ansvar och ekonomi diskuteras inom de myndigheter som är inkopplade i barnets/familjens situation.

Resurser behöver stärkas med tanke på de långa väntetider osv som finns till barn och ungdomspsykiatri numerera.

En annan grupp av barn som är särskilt utsatta är de som omhändertagits av socialtjänsten, dvs barn i familjehem, hem för vård eller boende (HVB) och placerade via Statens institutionsstyrelse (SIS). Där har samhället ett stort ansvar att se till att de får rätt hjälp och behandling. Viktigt att även höra de barnens röster och synpunkter.

4. Barns rättigheter i brottmålsprocessen ska tillgodoses

Länsstyrelsen instämmer i utredningens skrivningar om att barn ska få individanpassad information och ges goda förutsättningar att komma till tals och få sina åsikter beaktade. Yrkesverksamma ska bemöta barnet på ett respektfullt och anpassat sätt och ha särskild kompetens. Samverkan måste ske med barnets behov i fokus och Barnhusverksamheter ska finnas i hela Sverige och utvecklas.

Länsstyrelsen vill framhålla att samverkan mellan olika myndigheter är viktigt även beträffande barn i brottmålsprocesser. Vidare bör brottmålsprocessen genomföras skyndsamt för att underlätta för barnet men också förbereda och förklara för barnet vad som gäller. Barn har ofta en annan tidsuppfattning än vuxna vilket också är ett argument för skyndsamt hantering inom rättsväsendet.

5. Kunskaps- och metodutvecklingen ska stärkas

Barn ska ha en självklar roll inom kunskapsutvecklingen – barnens röster och delaktighet bör finnas med i den utveckling som är nödvändig. Länsstyrelserna har tidigare i årsredovisningar påpekat att krafttag bör tas gällande att forska kring olika metoder och få fram fler evidensbaserade arbetssätt och program gällande våld och barns utsatthet. Metoder som används och som det har forskats kring är exempelvis Alternativ till våld (ATV) och Bygga broar, det sistnämnda för att motverka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck.

Under senare år har allt flera webbutbildningar inom våldsområdet framställts. Detta leder till en spridning av i första hand grundkunskaper om våld och barn.

Övergripande nationell strategi

Utgångspunkten i strategiarbetet är att barn ska betraktas som både kompetenta och särskilt skyddsvärda och detta bör även ligga till grund för arbetet inom ramen för strategin.

Det handlar om att bedriva ett främjande och förebyggande arbete som bottnar i kunskap om bakomliggande orsaker till våldet och om att utveckla nya arbetssätt. Det handlar således om att i takt med att kunskapen bibehålls och fylls på, våga testa nya vägar och angreppssätt.

När våld osynliggörs eller allvaret i våldshandlingar förringas ökar risken för att våldet fortgår eller trappas upp. Det riskerar också att leda till att barn som utsätts inte får det stöd och den behandling som de har rätt till. Det riskerar även att påverka möjligheten till rättslig upprättelse i en brottmålsprocess. För att nå framgång med ett arbete i syfte att förebygga och bekämpa våld mot barn är det därmed en förutsättning att alla olika former av våld som drabbar barn synliggörs, beaktas och problematiseras.

De fem målen bör även ligga till grund för uppföljning och utvärdering av strategin.

Utifrån bedömningen att arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn bör länkas samman med folkhälsoarbetet, framstår Folkhälsomyndigheten i utredningen som en

given kandidat. Folkhälsomyndigheten är förvaltningsmyndighet för verksamhet som rör folkhälsa och ska verka för god och jämlik hälsa i hela befolkningen. Myndigheten ska i sin verksamhet fästa särskild vikt vid de grupper som löper störst risk att drabbas av ohälsa. I detta arbete behöver de särskilt se kopplingen till ojämställda strukturer och maskulinitetsnormer som orsak till våld.

Förslag Länsstyrelserna ska stödja det lokala och regionala arbetet

Mot bakgrund av länsstyrelsernas kunskap om de lokala och regionala förutsättningarna, och deras redan pågående arbeten och upparbetade strukturer inom flera områden som har tydlig beröring med arbete mot våld mot barn, bedömer utredaren i kapitel 14.7 att det är lämpligt att länsstyrelserna ges i uppdrag att vara en kompletterande länk mellan den nationella, regionala och lokala nivån och att stödja de lokala och regionala aktörerna i arbetet även mot den nya strategins mål. De uppgifter som föreslås och som beskrivs närmare nedan, ligger väl i linje med länsstyrelsernas nuvarande uppdrag. Eftersom länsstyrelserna redan har uppdrag och etablerade strukturer på flera områden som överlappar området våld mot barn och de behov som finns inom detta område, bedömer vi också att det finns goda förutsättningar för att snabbt komma i gång med arbetet.

Genom samordningsfunktionen föreslås länsstyrelserna stödja och bidra till:

-framtagandet och genomförandet av regionala sektorsövergripande strategier och handlingsplaner, – samarbetet på lokal, regional och nationell nivå,

-införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter,

-utbildning och kompetensutveckling i länet.

Utredningen anser att strategin måste omfatta alla barn och alla former av våld som barn kan utsättas för, samt att barnet är i omedelbart fokus. Det talar för att ett uppdrag till länsstyrelserna bör knytas till en separat förordning, i stället för ett tillägg i förordningen om arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Det blir även en nackdel om årlig redovisning av arbetet i samma förordning ska ske till två olika myndigheter.

Eftersom detta är ett stort och omfattande nytt uppdrag krävs, förutom medel för samordnartjänst till samtliga länsstyrelser, även medel för verksamhet.

Länsstyrelserna har erfarenheten att kunna nå vissa verksamheter inom skolan, främst elevhälsan eller enskilda engagerade medarbetare, men att det är svårare att nå ledningsnivån inom skolan.

Länsstyrelsen bedömer att det är viktigt att nå fram till ledningsnivån inom skola och förskola för att arbeta förebyggande och därmed motverka våld mot barn. Ett nationellt uppdrag och resurser till kommunerna från nationell nivå skulle bidra till att ge tyngd och ansvar att jobba långsiktigt och strukturerat mot våld inom förskola och skola.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Brittis Benzler med enhetschef Lovisa Ljungberg som föredragande.

Kopia till

s.sof@regeringskansliet.se